

## **Η Σχολική Βιβλιοθήκη στην Κύπρο μια δύναμη που δεν αξιοποιείται όπως θα 'πρεπε**

**Από Σάββα Πετρίδη  
Επιθεωρητή Βιβλιοθηκών**

Κύριε Πρόεδρε, Αναππτοί φίλοι και συναδέλφοι,

Είμαι ο τελευταίος ομιλητής και επειδή η ώρα είναι προχωρημένη και όλοι σκεφτόμαστε το γεύμα που θα ολοκληρώσει την έννοια και τις εργασίες του Συμποσίου, σας υπόσχομαι ότι θα είμαι σύντομος. Γι' αυτό μπαίνω αμέσως στο θέμα μου.

Η έννοια σχολική βιβλιοθήκη εξυπακούει ασφαλώς μια οργανωμένη συλλογή από βιβλία και άλλο πληροφοριακό υλικό, που δημιουργείται σ' ένα σχολείο οποιασδήποτε βαθμίδας, με στόχο να υποβοηθά το σχολικό πρόγραμμα και συνάμα να προσφέρει ευκαιρίες και δυνατότητες στα παιδιά να χρησιμοποιούν βιβλία για τη διεύρυνση των γνώσεών τους και για τη ψυχαγωγία τους.

Μια καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη αποτελεί για το μαθητή το μεγαλύτερο βοήθημα ύστερα από το δάσκαλό του. Η βιβλιοθήκη ενός σχολείου είναι τόπος μελέτης, τόπος για πνευματική εργασία, είναι εργαστήριο ιδεών. Δεν δημιουργείται για να εξυπηρετεί μονάχα το μάθημα των ελληνικών και της ιστορίας αλλά όλα τα μαθήματα. Ανήκει σε όλους. Είναι το μοναδικό μέσο διδασκαλίας το οποίο ενώνει όλα τα τεμάχια του προγράμματος και τα συνυφαίνει σε ένα ισορροπημένο σύνολο.

Στη σχολική βιβλιοθήκη ο μαθητής ανακαλύπτει, ίσως για πρώτη φο-

ρά, και με έκπληξη ότι η γεωγραφία, η ιστορία και τα θρησκευτικά δεν είναι μονωμένα θέματα όπου η μόνη του προσπάθεια είναι να εξασφαλίσει κάποιο ψηλό βαθμό αλλά ότι είναι πτυχές του απείρου και του μυστηριώδους φαινομένου της ζωής. Επί πλέον ότι εκείνα τα θέματα τα οποία αρχίζουν για πρώτη φορά ή εγκαταλείπονται σύμφωνα με το σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα δεν είναι τίποτ' άλλο παρά μόνο φάσεις του ίδιου μυστηρίου. Αυτές οι ανακαλύψεις είναι οι πλέον επωφελείς γιατί το παιδί τις βρίσκει για τον εαυτό του με πειράματα και έρευνες και όχι με οδηγίες του δασκάλου.

Με τον τρόπο αυτό η σχολική βιβλιοθήκη πρώτα παρέχει στο μαθητή την αίσθηση ότι η σχολική του μόρφωση δεν είναι αυτοτελής αλλά μάλλον ερεθισμός και προπαρασκευή για το επόμενο στάδιο, την ισόβια αυτομόρφωση και δεύτερο προσφέρει ένα ευνοϊκό περιβάλλον όπου με τη χρήση των ποικίλων πληροφοριακών υλικών ο ίδιος διδάσκεται και αναπτύσσει δεξιότητες μάθησης δηλαδή «μαθαίνει πώς να μαθαίνει» οι οποίες θα τον βοηθήσουν να συνεχίσει στη μετασχολική του ζωή, είτε ως φοιτητής σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές είτε ως απλός πολίτης, να χρησιμοποιεί με ευχέρεια τις πηγές και τις υπηρεσίες πανεπιστημιακών ή λαϊκών βιβλιοθηκών για γνώσεις και ψυχαγωγία. Είναι με τέτοια προσέγγιση και δραστηριότητα που δημιουργούνται οι αυριανοί χρήστες των βιβλιοθηκών.

Ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι ως εκ τούτου δυναμικά ένας σύνθετος και πολύπλευρος, εξαρτώμενος από τις διαθέσεις, προτεραιότητες και υλικά τόσο μέσα στο σχολείο όσο και στις άλλες βιβλιοθήκες της χώρας με τη λειτουργία ενός δικτύου συνεργασίας μεταξύ τους.

Βέβαια δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός πως η καλή οργάνωση και λειτουργία μιας βιβλιοθήκης καθώς και η μέθοδος μιας αποδοτικής και συστηματικής χρησιμοποίησής της από τους μαθητές και το διδακτικό προσωπικό δε γίνονται από μόνα τους. Χρειάζεται ο ανθρώπινος παράγοντας ο οποίος θα κατευθύνει, ο ιθύνων νους, ο οποίος θα τα σχεδιάσει και εφαρμόσει.

Τα υλικά όσο πλούσια και αν είναι, χωρίς την κατάλληλη οργάνωση και διεύθυνση, χωρίς την κίνηση, τη δυναμικότητα και την αξία που θα δώσει σ' αυτά ο ανθρώπινος παράγοντας, γίνονται άχρηστα, περιττά και πολλές φορές ακόμα και επιβλαβή. Στην προκειμένη περίπτωση χρειάζεται ο βιβλιοθηκάριος με την εξειδικευμένη γνώση ο οποίος με τη συνεργασία του διδακτικού προσωπικού και των μαθητών θα επιλέγει τα κατάλληλα βιβλία και άλλα υλικά μάθησης θα τα οργανώνει σωστά και θα συνδέει την τάξη με τη βιβλιοθήκη σε ένα αρμονικό εκπαιδευτικό σύνολο που θα διδάσκει θα ψυχαγωγεί, θα πληροφορεί και θα προσφέρει στους μαθητές ευκαιρίες και ελευθερία για αυτομάθηση.

Δεν αμφιβάλλω πως το Υπουργείο Παιδείας αναγνωρίζει την τεράστια συμβολή που μπορεί να προσφέρει η Σχολική Βιβλιοθήκη στην επιδίωξη

του σημερινού σχολείου να καλλιεργήσει το είδος «σκεπτόμενος άνθρωπος», απορρίπτοντας τη μηχανιστική εκμάθηση αποστεωμένων «χρήσιμων» υποτίθεται γνώσεων. Εκείνο που χρειάζεται είναι να επιδιώξει με συγκεκριμένα μέτρα την αναβάθμιση της σε βαθμό που θα μπορεί να εκτελεί με επιτυχία το πολυσχιδές έργο της.

Ενδεικτικά αναφέρω μερικά από τα διορθωτικά μέτρα που χρειάζονται άμεσα.

— Το κάθε σχολείο μικρό ή μεγάλο, πλούσιο ή φτωχό να βοηθηθεί να αποκτήσει μια καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη, με επαρκή εξοπλισμό και υλικό.

— Η εκπαίδευση των βιβλιοθηκαρίων να συνεχισθεί σε προχωρημένα επίπεδα και όπου υπάρχουν ελλείψεις να προσληφθούν νέοι με εξειδικευμένα προσόντα στη βιβλιοθηκονομία.

— Η προσπάθεια για τη δημιουργία ειδικής τάξης βιβλιοθηκαρίων με οργανικές θέσεις για τις ανάγκες ολόκληρης της δημόσιας και εκπαιδευτικής υπηρεσίας να προωθηθεί και να πραγματοποιηθεί σε συσχετισμό με τη δημιουργία της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Τότε μόνο θα είναι δυνατό ν' αποκτήσει ο βιβλιοθηκάριος το "Status" που χρειάζεται για να λαμβάνει μέρος στα εκπαιδευτικά προγράμματα, στις σχολικές δραστηριότητες. Θα ενεργεί ως σύμβουλος του κάθε καθηγητή και μαθητή και θα νοιώθει ότι ανήκει στην εκπαιδευτική ομάδα και πως αναγνωρίζεται το έργο του.

— Μέσω της ειδικής υπηρεσίας που θα δημιουργηθεί με τον τρόπο αυτό το Υπουργείο θα είναι σε θέση να προχωρήσει στη δημιουργία κεντρικού συστήματος μηχανοργάνωσης των σχολικών βιβλιοθηκών πράγμα που θα βοηθήσει την καλύτερη οργάνωσή τους και τη μεταξύ τους διασύνδεση σ' ένα εθνικό δίκτυο οπότε θα διευκολυνθεί η μεταξύ τους συνεργασία.

— Να συνεχισθούν επίσης τα σεμινάρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την εκπαίδευση των λειτουργών της δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης πάνω στη χρήση της βιβλιοθήκης από μαθητές.

Ένας πρόσθετος ρόλος που θέλουμε να δοθεί στη Σχολική Βιβλιοθήκη είναι η εξυπηρέτηση των κατοίκων της κοινότητας στην οποία λειτουργεί το σχολείο. Η δημιουργία μιας δυναμικής βιβλιοθήκης είναι μια μακροχρόνια και πολυδάπανη υπόθεση και γι' αυτό πιστεύουμε πως πρέπει ν' ανοίγει τις πόρτες της όσο το δυνατό περισσότερες ώρες για χρήση από όσο το δυνατό περισσότερο κοινό και ιδιαίτερα του κοινωνικού περιγύρου της.

Το πείραμα άρχισε με πέντε σχολικές βιβλιοθήκες και με το διορισμό προσοντούχων βιβλιοθηκαρίων σε στενή συνεργασία με τις αντίστοιχες σχολικές εφορείες. Τώρα οι βιβλιοθήκες αυτές που προηγουμένα κλείδωναν τους πνευματικούς θησαυρούς τους με το κλείσιμο του σχολείου τώρα παραμένουν ανοικτές μέχρι τις 6.00 μ.μ. για να εξυπηρετούν μαθη-

τές και πλατύ κοινό κατά τις απογευματινές ώρες. Ελπίζουμε πως το πείραμα θα πετύχει οπότε θα επεκταθεί ο θεσμός και σε άλλα σχολεία, ιδιαίτερα της υπαίθρου. Θεωρούμε αυτή την εξέλιξη πολύ σημαντική με τεράστια κοινωνική προέκταση γιατί συνδέει το σχολείο άρρηκτα με την κοινωνία, συντηρεί τις σχέσεις του σχολείου με τους αποφοίτους του και προσφέρει τις ευκαιρίες για εμπέδωση και ανάπτυξη της σχολικής μόρφωσης αλλά και της υγιούς ψυχαγωγίας. Σίγουρα δεν είναι υγιείς η σημερινή κατάσταση των πραγμάτων όπου ο χαρακτήρας της εκπαίδευσης είναι τελειώς χρησιμοθηρικός. Οι μαθητές αγωνίζονται απεγνωσμένα να εξασφαλίσουν μια θέση σε ανώτερη σχολή ή σε πανεπιστήμιο όπου ο συναγωνισμός καταντά εφιάλτης.

Μοιάζουν οι μαθητές, οι νέοι μας με άλογα κούρσας ντοπαρισμένα, μιας κούρσας του θανάτου. Για μια θέση στην Παιδαγωγική Ακαδημία, στο ΑΤΙ, στο Πανεπιστήμιο. Αυτή η συνεχής ένταση δημιουργεί στα παιδιά μια αποστροφή προς το βιβλίο και τη μόρφωση. Γι' αυτό μόλις τελειώσουν το σχολείο πετάνε το βιβλίο και δε θέλουν να το αντικρύσουν. Στη γενικότητά του ο Κύπριος έχει καταντήσει ο άνθρωπος της μιας εφημερίδας και αυτό πρέπει να μας ανησυχεί πολύ γιατί ανεβαίνει ο δογματισμός, θρέφεται ο φανατισμός και στενεύει η δημοκρατική αντίληψη του πολίτη.

Όπως πολύ σωστά διακήρυξε η Ουνέσκο, το παιδί είναι ο πατέρας του ανθρώπου. Γι' αυτό η ποιότητα της κοινωνίας μας ελέγχεται από την ποιότητα της εκπαίδευσης και τον τρόπο ανατροφής των παιδιών μας.

Είμαι σίγουρος πως βγαίνουν χρήσιμα συμπεράσματα και ιδέες από αυτό το Συμπόσιο. Ελπίζουμε πως κάποιες προτάσεις του θα βρουν εφαρμογή.

Εκείνο που θέλω να διαβεβαιώσω είναι πως η ΚΕΕΒ έχει την πρόθεση και τη θέληση να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις γύρω από τα βιβλιοθηκονομικά πράγματα και να φροντίζει να τα κρατεί στη σωστή τους πορεία.

Τελειώνοντας συγχαίρω όλους τους εισηγητές και ιδιαίτερα τις κυρίες Θανοπούλου, Γεωργάκη και Νταή είχαν την προθυμία να μας δώσουν τα δικά τους φώτα σε ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα.

Ευχαριστώ.